

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta
Valtuustoryhmät
Sotepe-toimialajohtaja Juha Jolkkonen

Tämä on Helsingin kaupungin
vammaisneuvoston hyväksymän
asiakirjan sähköinen versio.

Asia: Henkilökohtaisen avun palvelusetelin arvoa tulee tarkistaa

Helsingin vammaisneuvosto esittää vakavan huolensa henkilökohtaisen avun palvelusetelin riittämättömyydestä, ja esittää siihen välitöntä korotusta. Kaupungin nykyinen palvelusetelin arvo ei kata edes henkilökohtaisen avun -palvelun henkilöstökustannuksia, kun henkilökohtaisen avun -palvelua tulee tuottaa kaikkina vuorokauden aikoina ja kaikkina viikonpäivinä.

Vammaisneuvosto esittää, että palvelusetelin arvoa tulee nostaa mahdollisimman pian. Nykyisellä tasolla palvelun jatkuvuutta ei voida varmistaa.

Vammaisneuvosto haluaa kiinnittää päättäjien huomiota Helsingin kaupungin vammaisten henkilökohtaisen avun palvelusetelin arvoon, joka ei täytä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelilain 7§:n 1 momentin mukaista vaatimusta. Palvelusetelin on oltava riittävä ja kohtuullinen.

Palvelusetelin hintaa on nostettu edellisen kerran 1.8.2022. Palkat ovat nousseet sen jälkeen 15,62 prosenttia. Vuonna 2024 on ollut jo kaksi palkankorotusta. Seuraava palkankorotus on tulossa 1.8.2025, jolloin palkat nousevat kaksi prosenttia.

Palvelusetelin riittämättömyys on johtanut siihen, että palveluntuottaja joutuu palkkaamaan avustajiksi minimipalkkaisia, usein vaihtuvia, aloittelevia henkilöitä.

Pienellä palkalla työskenteleviä avustajia on yhä vaikeampi löytää, mikä johtaa siihen, että vammaisen ihmisen elämä, turvallisuus ja terveys vaarantuvat. Tämä uhkaa vammaisen henkilön perus- ja ihmisoikeuksia.

Palvelusetelin arvon tulee kattaa koko asiakkaan tarvitsema palvelun hinta

Eduskunnan oikeusasiamies on päätöksessään 30.11.2021 EOAK/5684/2020 edellyttänyt, että palvelusetelin arvon on oltava sellainen, että se kattaa koko asiakkaan tarvitseman palvelun tuotantokustannusten hinnan. Oikeusasiamies tähdentää, että vaikka palvelusetelilaissa ei ole erikseen säädetty palvelusetelin tarkistamisesta, se sisältyy vaatimukseen arvon kohtuullisuudesta.

Ei riitä, että palvelusetelillä on mahdollista ostaa palvelua silloin, kun asiakkaalle ensimmäistä kertaa myönnetään palveluseteli. Palvelusetelin arvoa tulee tarkistaa kustannusten noustessa ja säännöllisesti aina muutoinkin.

Oikeusasiamiehen päätökseen sisältyvä STM:n lausunnon 12.11.2020 mukaan palvelusetelilaki edellyttää, että kunta arvioi palvelusetelin arvon kohtuullisuutta suhteessa kunnan omana tuotantona tai ostopalveluna hankkiman vastaavan palvelun kustannuksiin.

Oikeusasiamies painottaa, että kaupungin tulee pystyä osoittamaan laskelmat siitä, että se pystyisi itse tuottamaan palvelusetelin arvolla henkilökohtaista apua omana tuotantona riippumatta siitä, onko kunnalla tällaista palvelua vai ei.

Laskelmissa pitää huomioida myös tuotantokustannukset eli kaikki ne palveluntuottajilta vaaditut veloitteet ja toimet, jotka pitää pystyä kattamaan palvelusetelin arvolla henkilöstökustannusten lisäksi.

Henkilökohtaisen avun sääntökirjan mukaan tällaisia pakollisia tuotantokustannuksia ovat mm henkilöstön ammattitaidon säilyttäminen ja kehittäminen (täydennyskoulutus), palvelutuotannosta vastaavan henkilön kustannukset (edellytetään vähintään sosiaali- tai terveydenhuoltoalan alempaa korkeakoulututkintoa), avustajien riittävistä ensiapuvalmiuksien ylläpitäminen, reklamaatioiden käsittely, sopimusten teko ja valvonta, omavalvontasuunnitelmien tekeminen ja päivittäminen, auditointikäynnit, asiakaskyselyt, tiedottaminen Helsingin kaupungille ja palvelutapahtumien kirjaaminen.

Avustajatilanne on kestämatön ilman palvelusetelin arvon korotusta

Palvelusetelin arvo ei ole lainmukainen, jos se ei Helsingissä kata henkilökohtaisen avun -palvelun tuotantokustannuksia, kun henkilökohtaisen avun -palvelua tuotetaan kaikkina vuorokauden aikoina ja kaikkina viikonpäivinä.

Helsingin kaupunki on useaan otteeseen luvannut korottaa palvelusetelin arvoa. Lupauksista huolimatta korotusta ei ole toteutettu. Ollemme kuulleet vammaisneuvostossa 8.10.2024, että palvelusetelin arvon tarkistus toteutunee alkuvuodesta 2025.

Nyt korotusta ei voida enää odottaa, sillä tilanne on kestämatön. Useat palveluntuottajat harkitsevat toiminnan lopettamista kannattamattomana. Miten kaupunki aikoo järjestää ilman palvelutuottajaa jäävien asiakkaiden henkilökohtaisen avun?

Helsingin vammaisneuvosto

Sirpa Puhakka
puheenjohtaja

Sari Sepponen
varapuheenjohtaja